

Nietzsche. Napoleó. Patates.

**“La gent s’inclina davant ‘tres jueus’, com sabem, i ‘una jueva’ (Jesús de Natzaret, el pescador Pere, el fabricant de catifes Pau i la mare de Jesús...)”
Aquesta és la desgràcia, doncs, ací fracassà la noblesa moral. La segona desgràcia va ser la Revolució Francesa, per obra de la qual “la darrera noblesa política que existia a Europa, la dels segles disset i divuit francesos, caigué sota els instints populars del ressentiment.”**

Escriu aquest paper pocs dies després del 25 d’agost, cent anys de la mort del Friedrich Nietzsche: ho vaig saber pels diaris, que li dediquen pàgines abundants i apologetiques. Que el senyor Nietzsche era un geni amb tots els ets i els uts, no hi ha cap dubte raonable. Que era un boig excel·lent, tampoc. I que el seu pensament crític ha estat, per bé i per mal, un dels corrents visibles o subterrànics decisius del segle XX, és del tot indubtable. Dit això, a mi la lectura dels seus escrits m’ha produït sempre més irritació que digestió profitosa. I no sóc dels que creuen –interessadament o no– que el filòsof era del tot innocent de les desviacions brutals, nazis o en tot cas poc racionals, de la seua doctrina saludablement crítica. Ja sé que llegir Nietzsche torna a estar de moda i no sé si la moda ja ha passat, o si es rellançarà amb aquest centenari. Pareix que l’individualisme furibund, la prèdica de la “mort de Déu”, la justificació de l’irracional, el rampell de bogeria vist com a crítica radical de la modernitat i el suposat trencament de les convencions socials, en fan ara mateix un pensador ben convincent i convenient per aquests temps postmoderns, declaradament “vitalistes”. En tot cas, hi ha professors de filosofia progres que prediquen doctrina nietzscheana i la donen a llegir als adolescents.

Meditant tot això, fa algun temps jo recordava ací mateix (disculpen aquestes repeticions o insistències) una lectura de l’obra *La Gaia Ciència*, diguem-ne per obligació intel·lectual, per veure si la moda tenia fonament. La decepció va ser considerable. Com a literatura el vaig trobar detestable del tot; com a pensament, en gran mesura irrellevant. Com a prèdica de l’“home superior” que els “nous temps” reclamen, i altres bestieses per un estil, passablement irritant. Diu coses com: “Saludo tots els indicis que comença una època més viril i més combativa, la qual honrarà de bell nou sobretot el valor!” Busca per a la nova època homes “acostumats a manar amb seguretat i igualment disposats a obeir quan calga”. I afirma que el plaer més gran de l’existència és viure perillósament. Al senyor Benito Mussolini li va agradar molt tot això: els dos lemes morals i vitals

de la seua banda eren, el primer “*credere, ubbi-dire, combattere*”, i el segon “*vivere pericolosamente*”. Deu ser simple coincidència. Però la suprema profunditat i perspicàcia interpretativa de Herr Friedrich la vaig trobar en aquesta perla: resulta que el “gaudi [vol dir “consum”: la traducció no és meua] preponderant i enorme de l’arròs mena a l’ús de l’opi i de les substàncies narcòtiques, de la mateixa manera com el gaudi [idein] preponderant i enorme de patates mena a l’aiguardent”. I vet aquí el resultat: “en virtut d’una conseqüència ulterior més refinada, tanmateix, mena també [l’arròs asiàtic, les patates europees: aclariment meu] a formes de pensar i sentir que actuen narcòticament”. Per això, conclou el filòsof de moda, els mestres indis prediquen la dieta vegetariana. Menjar carn sí que reforça la vida i la voluntat de poder.

Amb mala consciència, però, recordant aquella lectura, he passat l’última setmana d’agost amb un altre de Nietzsche, *La genealogia de la moral*. La història de la moral, explica Herr Friedrich, té un punt crucial en la derrota dels romans pels jueus. Els romans, en efecte, “foren certament els forts i els nobles, de manera que mai no han existit a la terra de forts i de tan nobles, ni tan sols en somnis”. “Els jueus, al contrari, foren aquell poble sacerdotal del ressentiment *par excellence*.” etcètera. I davant de qui s’inclina el món, davant dels nobles o dels ressentits? “La gent s’inclina davant *tres jueus*, com sabem, i *una jueva* (Jesús de Natzaret, el pescador Pere, el fabricant de catifes Pau i la mare de Jesús...)”. Aquesta és la desgràcia, doncs, ací fracassà la noblesa moral. La segona desgràcia va ser la Revolució Francesa, per obra de la qual “la darrera noblesa política que existia a Europa, la dels segles disset i divuit francesos, caigué sota els instints populars del ressentiment”. Gràcies que tot seguit, “com una darrera indicació de quin era l’*altre* camí, aparegué Napoleó..., i en ell es féu carn el problema de l’*ideal noble en ell mateix*.” I conclou: “Pensem bé de quin problema es tracta: Napoleó, aquella síntesi d’*ésser inhumà* i de *superhome*...” Pensem-ho bé. Com que del Nietzsche genial ja s’ha parlat molt aquest dies, jo volia recordar una mica el Nietzsche bèstia: no és fàcil ni honest oblidar-lo.